

PRAGMATISMI JA REPRESENTAATIO

Ilkka Niiniluoto

31.3.2015

PRAGMA

- kreikan *pragma* = toiminta
- Harvardin ”Metafyysinen klubi” 1871-74
- CHARLES S. PEIRCE: uskon, merkityksen ja toiminnan välinen yhteys
- WILLIAM JAMES, JOHN DEWEY, F. S. C. SCHILLER
- uusi nimi ”pragmatisismi” 1905
- uuspragmatistit: NELSON GOODMAN, RICHARD RORTY, HILARY PUTNAM

PEIRCE

- ”Tutki mitä vaikutuksia, joilla voidaan ajatella olevan käytännöllisiä seurauksia, käsitteen objektilla arvioidaan olevan. Tällöin käsityksemme näistä vaikutuksista on yhtä objektia koskevan käsityksemme kanssa.” (1878)
- pragmatismien ytimenä on semiotiikka, joka tutkii käsitteiden ja niiden objektien suhdetta
- semiotiikka on merkkien ja representaation teoriaa: merkki (sign, representamen) ”esittää jotakin jollekin jossakin suhteessa”
 - triadinen: merkki – objekti - interpretantti
- Peircen realismi: todelliset objektit vaikuttavat meihin ohjaten tutkijayhteisön uskomuksien muodostamista

RORTY

- *Philosophy and the Mirror of Nature* (1980): kielen ja maailman välillä ei esittävää suhdetta tai korrespondenssia
- tutkimuksella vain ”konversationaalisia rajoituksia”
- IN: ”Pragmatismi” (*Vuosisatamme filosofia*, 1986): Rortylla katoaa suhde konkreettiseen todellisuuteen
- Rorty vetoaa DONALD DAVIDSONIN ”antirepresentationaaliseen” kielifilosofiaan: suhteemme maailmaan kausaalinen, ei semanttinen, kieli ei voi esittää todellisuutta
- IN: ”Pragmatismi” (*Nykyajan filosofia*, 2002)
- HUW PRICE: *Naturalism without Mirrors* (2010), ekspressivismi, kysymys representaatioista ei edes herää

MERKKIEN LAJIT

- Peircen merkkiteoria on ”minimalistinen” (SUAREZ), sillä melkein mikä tahansa voi toimia merkkinä
- merkkien luokittelu objektisuhteen perusteella
 - *indeksit*: kausaalinen yhteys, kissan haju on kissan merkki
 - *ikonit*: samankaltaisuus, kissan kuva on kissan merkki
 - *symbolit*: sopimus, sana 'kissa' on kissan merkki
- sekatapaukset: valokuvat ovat indeksejä ja ikoneita
- välitön objekti ja dynaaminen objekti

KESKUSTELUA

- KNUUTTILA & LEHTINEN (toim.), *Representaatio* (2010)
- eurooppalaisessa semiologiassa (SAUSSURE) dyadinen suhde termin ja sen merkityksen välillä, objektit puuttuvat, ”päättymätön semiosis”
 - jälkistrukturalismi, dekonstruktioismi: ”kielen ulkopuolella ei ole mitään”
- GOODMAN: samankaltaisuuden kritiikki
 - ei riittävä, sillä tarvitaan tulkinta (ECO kuvallisesta esittämisestä, STENIUS isomorfiasta ja kielen kuvateoriasta)
 - ei välttämätön, sillä on myös muita merkkejä kuin ikonit
- representaation ei tarvitse perustua samankaltaisuuteen (vrt. antirepresentationalistien kritiikki peilimetaforaa vastaan)
- kaikki representaatiot eivät ole kausaalisia tai kuvallisia, sillä on myös sopimuksenvaraisia symboleja
 - vrt. FODOR, fysikalismi, kognitiotiede

MISREPRESENTATION

- WOOSUK PARK & IN, *Foundations of Science* 19:4 (2014)
- karikatyyrit esimerkkeinä ”väärinesittämisestä” taiteessa ja tieteessä
 - pilapiirroksset, poliisin piirroksset etsitystä murhaajasta
 - idealisoidut teoriat ja mallit valikoivat ja vääristävät joitakin kohdesysteemin piirteitä, silti esittävät niitä riittävästi tunnistettavalla tavalla
- teoria T viittaa niihin todellisiin olioihin X, joiden suhteen T:n totuudenkaltaisuuden aste on suurin
- johtopäätös: representaatiot tärkeitä sekä pragmatisteille että realisteille